

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 035 «Філологія»

*Переклад як реалізація знань, умінь і навичок з іноземної мови у
школі*

Допущено до захисту «__» _____ 2020 р.

Зав. каф. германської філології _____ канд. філол. наук, проф.
Кобякова І. К.

Виконав:

студент групи ПР-63

Швед Євген Валерійович

Науковий керівник:

к. філол. наук, доц.

Щигло Лариса Володимирівна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Перекладознавчі аспекти навчання іноземної мови у школі	5
1.1. Специфіка перекладу як особливого типу двомовної комунікації.....	5
1.2. Еквівалентність перекладу.....	7
РОЗДІЛ 2. Переклад як реалізація іншомовних знань, умінь і навичок у шкільній освіті	9
2.1. Переклад як один із методів навчання іноземної мови у школі.....	9
2.2. Письмовий переклад та його ефективність для навчання іноземної мови у школі.....	12
ВИСНОВКИ	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	21

ВСТУП

В епоху глобалізації знання іноземної мови є нагальною потребою, оскільки міжнародне спілкування забезпечує обмін інформацією в усіх галузях суспільства. Звідси, виникає необхідність пошуку і відбору найбільш ефективних методів навчання іноземної мови в школі, оскільки на цьому етапі формуються і розвиваються іншомовні комунікативні навички та уміння. З урахуванням значних надбань у сфері методики навчання іноземної мови, не можна заперечувати вагомість такого методу, як метод перекладу, письмового зокрема. Письмовий переклад є змішаним типом мовленнєвої діяльності, оскільки передбачає два етапи: на рецептивному етапі здійснюється сприйняття іноземної мови (у формі монологу або діалогу), а на продуктивному – формулюється власне письмове висловлювання. Це й зумовлює актуальність нашого дослідження.

Об'єкт цього дослідження є переклад у процесі навчання іноземної мови у школі.

Предмет дослідження є переклад як реалізація знань, умінь і навичок з іноземної мови у школі.

Мета дослідження – обґрунтувати вагомість перекладу для формування знань, умінь і навичок з іноземної мови у школі.

Для досягнення поставленої мети вирішуються конкретні **завдання**:

- схарактеризувати теоретичні основи перекладу;
- розглянути письмовий переклад як ефективний метод формування іншомовної компетенції учнів.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися такі методи: теоретичний аналіз, порівняльний аналіз.

Теоретичне значення роботи полягає в узагальненні теоретичних та практичних аспектів перекладу, що сприяють реалізації знань, умінь і навичок з іноземної мови у школі.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть

використовуватися вчителями для підготовки уроків з іноземної мови з перекладацьким компонентом, а також викладачами вищих навчальних закладів освіти під час викладання дисциплін «Методика викладання іноземної мови», «Перекладознавство».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ I

ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ШКОЛІ

1.1 Специфіка перекладу як особливого типу двомовної комунікації

Переклад – відтворення оригіналу засобами іншої мови із збереженням єдності змісту і форми, яка досягається цілісним відтворенням ідейного змісту оригіналу в характерній для нього стилістичній своєрідності на іншій мовній основі. Шлях до досягнення такої єдності не лежить через встановлення формальних відповідників. Зіставлення засобів різних мов, навіть найбільш віддалених, можливе лише шляхом зіставлення функцій, які виконують різні мовні засоби [19].

На сьогодні проблема білінгвізму широко обговорюється у колах дослідників мови. Утім, наявна прогалина щодо дослідження взаємозв'язку володіння рідною мовою і розвитку когнітивних процесів і творчих здібностей монолінгвальних дітей [24, с. 1].

Білінгвізм як комунікативний феномен є одним з ключових понять лінгвістики, соціолінгвістики, психолінгвістики. Білінгвізм розуміють як використання в мові двох мов в залежності від комунікативної ситуації [22, с. 9].

Віковий період 7 – 9 років (молодший шкільний вік) є початком переходу з дошкільного періоду до шкільного та є вагомим для розвитку кожного школяра. Навчальна діяльність учнів у початковій школі активізує розвиток таких психічних процесів, як відчуття і сприйняття. Дітям молодшого шкільного віку притаманні гострота і емоційність сприйняття навколишнього мвіту. Розвиток пізнавальних процесів в цей період сприяє їх подальшому успішному навчанню у школі, оскільки визначає швидкість і якість отриманих знань і умінь. Тому питання дослідження впливу рідної

мови на когнітивну сферу дитини є вагомим [24, с. 1].

У процесі оволодіння рідною мовою думки розвиваються паралельно з можливістю їх вираження, тоді як при оволодінні нерідною мовою розуміння явищ реальної дійсності і можливість їх вираження іноземною мовою не співпадають. Звідси, засвоєна з дитинства рідна мова, несвідомо керує мовленнєвою діяльністю особистості [15, с. 1].

Порівняльна лінгвістика багато в чому вирішує практичні завдання вивчення іноземної мови. Порівняльна лінгвістика має практичну мету – полегшити оволодіння іншою мовою. До того ж порівняльний аналіз двох мов має прямий вихід не лише в методику вивчення іноземних мов, але і в теорію перекладу. Теорія перекладу тісно пов'язана з вивченням проблем двомовності. Двомовність зазвичай визначається як співіснування і взаємодія рідної та іноземної мов. Зміст зазвичай визначається як співіснування і взаємодія мови, засвоєного в ранньому дитинстві шляхом наслідування оточуючим дорослим або вивченого першим. Нерідко рідною вважається мова, яка повсякденно використовується основною масою спільноти, до якої належить і певна особа [15, с. 3].

Утім, в таких випадках можна говорити не про рідну мову, а про мову батьків або ж мову своєї національності. Є випадки, коли людина називає своєю рідною мовою, мову, якою говорили її батьки, і не той на якому говорить більшість його родичів, а мова іншого, більшого народу. Причини тут можуть бути найрізноманітніші: бажання оволодіти мовою більшого народу, вивчити умови його життя, твори художньої літератури, написаної на цій мові та інші. Лінгвісти в розумінні «терміна» рідна мова виходять зі ступеня володіння мовою. Людина протягом свого життя може втратити мову своїх батьків і повністю перейти на нову мову. З точки зору лінгвістики рідна мова встановлюється для кожного індивіда за властивою йому ступеня володіння цією мовою. Тут, зрозуміло, важливу роль відіграє і кількісний фактор. Мова, встановлена як рідна для значної більшості колективу, може

вважатися рідною для даного мовного колективу [там само].

До тогож рівень грамотності людини може бути і не самим високим, але на цих двох мовах вона спілкується однаково в міру своєї освіченості. Зазначають, що батькам і педагогам потрібно розуміти, як виховувати і навчати таких дітей, оскільки володіння двома мовами має як переваги, так і певні труднощі [22, с. 11].

1.2 Еквівалентність перекладу

Сьогодні засвоєнню понять еквівалентності та адекватності приділяється достатня кількість часу як в теоретичному, так і в практичному курсах з перекладу. Останнім часом в освітньому процесі намітилася тенденція спиратися не лише на вітчизняні дослідження у галузі теорії і практики перекладу, а й залучати найбільш авторитетні зарубіжні дослідження (Дж. Кетфорда, Ю. Найди, М. Бейкер та ін.), що створює цілком закономірні передумови до синтезу змісту цих понять, до перерозподілу значень між ними. Для перекладу поняття еквівалентності є ключовим, яке найчастіше тлумачиться як «рівноцінність текстів оригіналу і перекладу», як «основне завдання перекладу» [16, с. 105].

Специфіка перекладу як лінгвістичного явища, що здійснюється в межах міжмовної комунікації, полягає в досягненні еквівалентності на практиці на різних рівнях та залежить від конкретних завдань, що стоять перед перекладачем. Звідси, вивчення перекладацьких прийомів для досягнення еквівалентності перекладу має практичну цінність у процесі підготовки перекладачів [25, с. 5], а також під час вивчення іноземної мови у школі.

Сучасне перекладознавство розглядає переклад в межах міжмовної комунікації і вивчає усі його аспекти як власне мовні або лінгвістичні, так і екстралінгвістичні або зовнішні по відношенню до мови, що прямо або побічно впливають на прийняття перекладачем остаточного рішення. У багатьох сучасних перекладознавчих теоріях (як європейських,

так і американських) підкреслюється важливість адекватності та еквівалентності перекладу, право перекладача на власний стиль і зміщення акценту на те, що переклад є актом творчого відтворення тексту оригіналу. Переклад розглядають як діалогічний процес, що не належить ні вихідному тексту, ні тексту перекладу. До того ж ураховували порівняння оригіналу з перекладом, часто з метою встановити, що було втрачено або спотворено у процесі перекладу. Сучасний підхід значно відрізняється, оскільки спрямований на розуміння зміни прерогативів під час відтворення текстів з однієї мови іншою [16, с. 106].

Тип еквівалентності уточнюється шляхом вказівки на ті аспекти, в яких застосовується це нормативне поняття. Тут говорять про інваріант перекладу – про ті конкретні властивості оригіналу, які повинні бути збережені у процесі перекладу. Перевагою цього підходу до еквівалентності є, те, що він враховує поліаспектність перекладацького процесу. Варто зазначити, що В. Коллер зауважує, що в шкалі оцінювання, якою оперує перекладач, наявні лише змінні величини [16, с. 109]. Звідси, ієрархія вимог еквівалентності перекладу варіюється від тексту до тексту, що унеможлиблює формування її єдиної вимоги.

РОЗДІЛ 2

ПЕРЕКЛАД ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ІНШОМОВНИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК У ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

2.1 Переклад як один із методів навчання іноземної мови у школі

Далеко не кожен, хто володіє мовою, має здатність або навички адекватного перекладу. Вміння перекладати не приходять саме по собі, і без системного підходу викладання перекладу навички учнів губляться, а також втрачається інтерес до такої форми роботи, яка вимагає семантизації і аналізу іншомовного матеріалу. Переклад можна вважати певним видом трансформації, а саме міжмовної трансформації. Крім цього, переклад – допоміжний вид мовної діяльності, який здійснює передачу змісту тексту засобами іншої мови; перетворення мовного твору однією мовою при збереженні сенсу цього твору. Переклад забезпечує виконання мовою функції спілкування, коли люди висловлюють свої думки на різних мовах, тобто передбачається, що переклад повинен сприяти навчанню спілкуванню.

Існує 4 основних види перекладу в залежності від форми мови оригіналу і перекладу:

1. Письмово-письмовий переклад: обидві мови вживаються в письмовій формі (переклад газетно-інформаційних, документальних і спеціальних наукових текстів; переклад загальнополітичної літератури, публіцистики і ораторської мови; переклад художнього мовлення);
2. Усно-усний переклад (послідовний, синхронний);
3. Письмово-усний переклад (переклад одночасно з читанням і переклад після прочитання);
4. Усно-письмовий переклад (письмовий переклад усного тексту) [2].

Місце перекладу в навчанні іноземної мови – це в першу чергу місце рідної мови. Відомо, що будь-яке нове іноземне слово пов'язується, перш за

все, зі словом рідної мови, і тільки через слово рідної мови переноситься на позначаємий об'єкт. Рідна мова не може бути вигнана, і найголовніше – навчити ним користуватися.

Слова «обслуги» вимовляються зі своїм господарем, складаючи одне єдине ціле. Але конструювати ці словосполучення за допомогою переказу небезпечно.

Що ж стосується розмовного кліше, то вони заучують так само, як і словосполучення, через переклад і через багаторазове повторення. Звідси, основне правило використання перекладу під час навчання іноземної мови полягає в тому, що переклад ефективний саме при роботі зі словосполученнями, розмовними і ситуаційними кліше.

Що ж робити з новими лексичними одиницями, які зустрічаються в текстах уроку? Кожен підручник повинен мати не словник, а лексичний довідник, а можна давати переклад і тут же, в тексті, в дужках, щоб не втрачати суть розповіді, або у зносці внизу сторінки. Цей переклад повинен відповідати контексту [1].

Крім навчальної та допоміжної функцій, переклад може виконувати функцію контролю. Контроль і облік знань, умінь і навичок учнів – необхідний компонент навчального процесу. Переклад допомагає учнем зрозуміти і відчувати, яких успіхів він досяг, або які його недоліки, складності [1].

Як об'єкти контролю виступають:

1. Засвоєння мовного матеріалу.
2. Уміння (усне мовлення, письмо, читання).

Контроль не завжди правильно відображає дійсний стан речей: учень, може зрозуміти текст, але не може у правильному літературному оформленні зробити переклад. Але не завжди невдалий переклад відповідає поганому розумінню прочитаного.

Більшість вправ можуть застосовуватися як в цілях навчання, так і з метою контролю: переклад з рідної на іноземну мову і навпаки, заповнення пропусків в англійських сегментах, використовуючи українські слова і умови вправи, підбір українських еквівалентів, зіставлення українських та англійських речень. Варто зауважити, що переклад може служити лише для контролю мовних навичок, необхідних в усному мовленні, але не для контролю самої мови. Отже, розрізняють:

- прийоми контролю засвоєння мовного матеріалу (може застосовуватися переклад): перевірка засвоєння лексики, граматики, вимови;
- контроль рівня розвитку мовленнєвих умінь: перевірка усного мовлення, читання, письма [3].

Приміром, для перевірки засвоєння лексики пасивного запасу застосовується переклад речень з іноземної мови на рідну, словотвірний аналіз. Для перевірки засвоєння пасивної граматики можна перекласти речення з іноземної мови на рідну мову. Для перевірки активних мовних навичок можна вдаватися до усного перекладу з рідної на іноземну мову. Відбір вправ підпорядковується цілям контролю і об'єктів.

Беручи до уваги все вищевикладене, можна сказати, що переклад (види перекладу) і різні вправи, з ним пов'язані, можуть носити контролюючий характер: контроль знань, умінь, контроль детального розуміння, активних мовних навичок, перевірка рівня засвоєння лексики. При навчанні іноземної мови можуть застосовуватися як усна, так і письмова форми контролю, однак переваги повинні віддаватися усним формам. Можна сказати, що переклад – форма контролю, що вимагає особливої уваги, підбору різноманітних вправ, їх комбінування і відповідність цілям і об'єктам контролю.

При визначенні місця перекладу в навчанні іноземної мови необхідно брати до уваги такі аспекти:

- 1) переклад – самостійний вид мовної діяльності;
- 2) потрібний системний підхід у розвитку навичок перекладу;

- 3) облік видів перекладу і їх цілей;
- 4) обґрунтовано необхідність перекладу мовних одиниць, але не лексичних;
- 5) використання раціональним чином перекладу в якості контролю знань і умінь.

2.2 Письмовий переклад та його ефективність для навчання іноземної мови у школі

У середній загальноосвітній школі переклад іншомовного тексту на рідну мову є як засобом навчання іноземної мови, так і його метою. Велика кількість завдань в сучасних підручниках з іноземної мови присвячено перекладу тексту або речень. Багато завдань просто неможливо виконати без попереднього перекладу, навіть якщо переклад сам по собі не є частиною завдання. Сприйняття і розуміння іншомовного тексту складніше без попереднього перекладу, який варто розглядати як основний метод розвитку розуміння.

Навчити школярів правильно перекладати іншомовні тексти на рідну мову – це одна з важливих завдань для вчителя. Особливою проблемою для учнів є саме письмовий переклад, так як не всі конструкції однієї мови легко перекладаються засобами іншої мови. Довгий час не існувало такої потреби в навчанні перекладу [11].

Але на сьогоднішній день дослідники відзначають, що багато випускників школи не можуть правильно перевести навіть окремі речення.

Переклад виконує комунікативну функцію, тому є мовною діяльністю, за допомогою якої здійснюється акт спілкування.

У процесі перекладацької діяльності поліпшується якість володіння всіма іншими видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, письмо, говоріння). Також в процесі перекладу взаємодіють один з одним два протилежних начала: творче і автоматичне. Творча складова перекладу

передбачає вміння знаходити нестандартні рішення, відволікаючись від тексту оригіналу, тоді як автоматичне передбачає знання готових перекладацьких відповідностей і вміння застосовувати їх [5].

Важливий принцип перекладу іншомовного тексту на рідну мову полягає в тому, що перекладаються не слова, не граматичні конструкції та інші засоби мови оригіналу, а думки, зміст оригіналу [14, с. 40].

Кожен процес перекладу складається з трьох частин: зорове або слухове сприйняття тексту, аналіз на мові оригіналу і синтез на рідній мові, і відтворення осмисленого іншою мовою [8]. У школі перекладу приділяється достатньо уваги. На різних ступенях навчання учням пропонується перекладати як з іноземної на рідну мову, так і навпаки.

Але письмовий переклад продовжує викликати в учнів труднощі, так як не всі конструкції однієї мови легко передаються засобами іншої мови. Можна довго вправлятися в перекладі, але продовжувати зазнавати труднощів і невпевненість у відборі прийнятних варіантів. Найчастіше завдання на переклад іншомовного тексту на рідну мову полягають у тому, що учням потрібно перекласти письмовий текст усно.

Складність письмового перекладу полягає в тому, що потрібно підібрати правильні граматичні конструкції, слова, щоб перекладений текст звучав як зв'язний і правильно організований. Але, як показує практика, учням на будь-якому етапі навчання складно виконувати такі завдання. На сучасному етапі школа ставить перед учителем нові завдання.

Компетентнісний підхід має на увазі введення нових освітніх стандартів і включає в себе пізнавальну, комунікативну, технологічну, оцінну, ціннісну компетенції, а також компетенції, пов'язані з особистісним розвитком і самовивченням. Тому перед вчителем стоїть мета розвинути дані компетенції за допомогою перекладу.

Зокрема, учні можуть розширити свою комунікативну компетенцію з допомогою перекладу інструкцій, листів, як формальних, так і неформальних з іноземної на рідну мову і тощо.

Текст для розвитку такої компетенції повинен ілюструвати ситуацію. Щоб розвинути пізнавальну компетенцію, учитель може використовувати публіцистичні тексти, а для розширення особистісної компетенції будуть потрібні тексти, пов'язані з особистісними якостями людини. Що стосується технологічної компетенції, то вона розвивається за допомогою самої перекладацької діяльності, яка є впорядкованим алгоритмом дій. Розвиток оціночної і ціннісної компетенції здійснюється при перевірці свого перекладу самим учнем. Отже, письмовий переклад іншомовного тексту на рідну мову повністю відповідає вимогам сучасної школи і сприяє реалізації компетенцій учнів.

Багато лінгвісти оцінюють переклад як важливу складову занять іноземною мовою. При повному виключенні перекладу при читанні складного тексту, наприклад, наукової статті, учень не опановує мову на когнітивному рівні. При використанні перекладу як засобу навчання іноземної мови в учнів систематично відбувається накопичення знань і умінь, які в майбутньому приведуть до того, що вони зможуть сприймати зміст тексту одночасно із зоровим сприйняттям. Письмовий переклад може виконувати різноманітні функції в навчанні іноземної мови.

Зокрема, при перекладі учні усвідомлюють подібності та відмінності між іноземним та рідною мовою, що задовольняє загальноосвітні функції. Комунікативна функція письмового перекладу полягає в тому, що учні перекладають для задоволення тих чи інших особистих потреб, як, наприклад, переклад тексту інструкції до побутового приладу або переклад листа одного. Письмовий переклад також виконує виховну функцію: учні розуміють, що думка на мові, що вивчається може бути виражена не менш ефективно, ніж на рідній; так зникає мовний бар'єр і почуття недостатності,

що вивчається. Виокремлюють основні види письмового перекладу, які найчастіше використовуються на уроках іноземної мови в середній школі:

- повний – переклад, що передає смисловий зміст оригіналу без пропусків і скорочень;
- неповний (реферативний) – переклад, який передає смисловий зміст оригіналу, в якому містяться докладні відомості про текст: його тематика, призначення, а також найважливіша інформація.

У цьому виді допускається велика кількість пропусків і скорочень. Часто в профільних школах на старшому ступені навчання до уроку іноземної мови додається урок технічного перекладу. На такому уроці відбувається ознайомлення учнів із специфікою професії перекладача, а також поступове оволодіння різними видами перекладу, в тому числі і письмовим. Але особливість даного курсу полягає в тому, що тексти належать до технічної тематики, що не відповідає сучасному погляду на письмовий переклад і охоплює тільки одну галузь знань.

Тому учні стикаються з проблемою невміння перекласти правильно текст публіцистичного або художнього стилю на рідну мову, адже сама лексика в такому перекладі потрібна інша, також як і інші граматичні конструкції. В силу того, що урок в школі обмежений за часом, навчання письмового перекладу іншомовних текстів на рідну мову розумніше проводити в рамках курсів за вибором. Але, так як письмовий переклад сприяє вдосконаленню іноземної мови, доцільно вводити елементи письмового перекладу на уроках, тобто задавати учням перекладати тексти з різної тематики.

Деякі теми вимагають від школярів знання вузькоспеціальної лексики, яка не вивчається в рамках уроків іноземної мови. Тому частіше варто використовувати тексти публіцистичного стилю, статті з газет і журналів, оскільки вони можуть включати в себе елементи різних жанрів тексту.

Під час навчання письмового перекладу можна виділити кілька видів вправ [3]:

- вправи, спрямовані на формування навичок і умінь, необхідних для здійснення письмового перекладу іншомовного тексту на рідну мову, наприклад, навик трансформації, вміння визначати жанр і стиль тексту тощо);

- вправи, що формують навички та вміння, необхідні для реалізації перекладу іншомовного тексту на рідну мову з використанням довідкової літератури;

- мовні вправи (лексичні, граматичні, фразеологічні та стилістичні).

Важливу роль при навчанні письмового перекладу мають граматичні вправи. З їх допомогою школярі вчаться розуміти різницю в граматичному ладі двох мов, а також засвоюють навик передачі однієї і тієї ж думки різними граматичними конструкціями. Частими областями труднощі в перекладі граматичних конструкцій можна назвати переклад дієприкметників і дієприслівників, невизначено-особистих і безособових речень, правильна передача тимчасових відносин між реченнями.

Тому при виборі тексту для перекладу варто звернути уваги саме на такі речення. У сучасному світі існують різні методики навчання письмового перекладу. Але не всі з них можуть бути застосовані в школі, так як у більшості учнів немає мети навчитися перекладати професійно. До того ж багато методик спрямовані на навчання професійних перекладачів, так як вимагає більш вузько-спеціальних знань.

Тому ми розглянемо лише деякі з них, які можуть бути застосовані в середній школі. І.С. Алексєєва відзначає, що найпоширеніший метод – це навчання перекладу текстів в рамках вузької спеціальності [1, с. 59].

На основі цієї методики в школі можуть бути введені такі дисципліни, як технічний переклад, юридичний переклад і інші. Утім, така методика може бути застосована і на традиційних уроках англійської мови.

Учням пропонується лексика даної області, на основі якої освоюються граматичні структури письмового тексту. За такої методики може сформуватися навичка відтворення будь-якого слова однозначним еквівалентом, який може не підходити для перекладу тексту з цієї тематики.

У цій методиці велика увага приділяється термінам, тому учні можуть зіткнутися з труднощами при перекладі тексту, написаному в іншому стилі або на іншу тему. Другий за поширеністю спосіб – це філологічний аналіз тексту і в завершенні його – переклад. І.С. Алексєєва вважає, що філологічний аналіз тексту або аналітичне читання дозволяє познайомитися з мовної реалізацією мови в самих різних її проявах: історичної, фонетичної, стилістичної [1, с. 61].

Як результат, виявляються як значущі для цього тексту, так і загальні, не пов'язані саме з цим текстом, ознаки і закономірності. За поверхневого лінгвістичного аналізу можна виявити стиль тексту, мету його написання і специфіку лексики, що уможливорює адекватний переклад.

Утім, для учнів такий метод перекладу може виявитися складним, оскільки вибрати слова, яким відповідають еквіваленти саме в цьому тексті, є важким завданням. До того ж, учням навіть на старшому ступені навчання нелегко проводити правильний лінгвістичний аналіз завдяки багатьох його аспектів. Іншим методом навчання письмового перекладу є так званий пошук діапазону варіативності [2].

У основі методики лежить уявлення про відсутність однозначної відповідності між формою і змістом: один і той же зміст можна висловити різними способами. Зокрема, учням можуть запропонувати знайти відповідності для певного слова. Іноді список може бути дуже широким.

Утім, якщо враховувати при перекладі не тільки семантику і сполучуваність, але і тип тексту, його інформаційні та стилістичні характеристики (художній текст, есе, наукова стаття тощо), то вибір скоротиться, так як тепер поєднання цих слів будуть відрізнятися за

емоційною забарвленості, стилем, а також по позитивному або негативному забарвленні.

Зокрема, в учнів буде великий вибір еквівалентів слів, який вони можуть використовувати. Утім, вибір відповідного словосполучення для даного тексту також може представляти складність. Ще один метод, авторитарно-творчий [3], полягає в тому, що він може застосовуватися одночасно з вищевикладеними методами. Основою цього методу є сам учитель.

Він може вибирати для перекладу тексти одного типу або тексти різного характеру. Учитель, критикуючи варіанти перекладів учнів, вибирає найкращий, а також пропонує свій, найчастіше і не пояснюючи, чому його варіант кращий. Тому даний метод є авторитарним. Учні можуть побачити, який варіант є найбільш правильним, і на його базі створити свій, а це, в свою чергу, сприяє розвитку критичного мислення і викликає звичку до самоконтролю. Утім, за словами І. С. Алексєєвої, дані методики не можуть в повній мірі навчити учнів переводити правильно [1, с. 47].

Тому вона пропонує іншу методику, яка містить компоненти всіх перерахованих вище методик. Ми адаптували його до віку учнів старшого ступеня навчання: на першому, або підготовчому, етапі вчитель повинен переконатися, що учні можуть визначити тип тексту.

Також від учнів вимагається вміння аналізувати готові тексти і придумувати подібні їм приклади. На другому, або основному, етапі відбувається власне сам переклад. І третій, або тренінговий, етап має на увазі практику перекладу на рідну мову текстів певного типу або на одну і ту ж тематику, а також рефлексивний аналіз результатів перекладу. До розглянутих методів навчання письмового перекладу можна додати прийоми Вольфрама Віллса [4, с. 124]. Перший метод полягає в порівнянні та аналізі текстів рідною та іноземною мовою.

Також тут пропонується порівнювати переклади як з оригіналом, так і з перекладами інших авторів. Ця методика є досить ефективною, оскільки учні

мають можливість порівняти свій переклад з перекладом професіонала або з перекладами своїх однокласників і оцінити свої вміння і навички в даному виді діяльності. Наступний метод, який був розроблений в 30-і роки ХХ століття, можна назвати «думанням вголос» [7, с. 14].

Цей метод свідчить, що учень не думає про себе як перекласти даний текст, а промовляє свої думки вголос, до того ж ведеться запис його промови. Зокрема, вчитель зможе виявити слабкі сторони того чи іншого учня, а самі учні навчатися перекладати швидше. Цей метод є дуже ефективним у навчанні перекладу, але занадто громіздкий при навчанні на уроці.

Звідси, реалізація такого методу можлива лише на факультативних або додаткових заняттях. З огляду методик, можна зробити висновок про те, що включення в методику навчання учнів письмового перекладу рідною мовою такого аспекту, як рефлексивний аналіз отриманого результату, значно впливає на ефективність навчання перекладу. Також, попередній аналіз тексту спрощує вибір потрібних еквівалентів слів, граматичних структур, необхідних для адекватного перекладу.

Варто зазначити, що навчання письмового перекладу іноземних текстів на рідну мову вагоме для педагогів, оскільки, під час навчання цьому виду перекладу, активізуються і інші вміння учнів. Завдяки навчанню письмового перекладу можливе повторення граматики та лексики, тому письмовий переклад можна називати універсальним методом навчання іноземної мови.

ВИСНОВКИ

Для ефективного оволодіння іноземною мовою у школі варто застосовувати метод двостороннього перекладу. Навчити школярів правильно перекладати іншомовні тексти на рідну мову – це одна з важливих завдань для вчителя. Особливою проблемою для учнів є саме письмовий переклад. В сучасних підручниках з іноземної мови багато вправ розроблено для перекладу тексту або речень. Багато завдань просто неможливо виконати без попереднього перекладу, навіть якщо переклад сам по собі не є частиною завдання. Сприйняття і розуміння іншомовного тексту складніше без попереднього перекладу, який варто розглядати як основний засіб розвитку розуміння.

Письмовий переклад продовжує викликати в учнів труднощі, оскільки не всі конструкції однієї мови легко передаються засобами іншої мови. Можна довго вправлятися у перекладі, утім, продовжувати мати труднощі і невпевненість у відборі прийнятних варіантів. Складність письмового перекладу полягає в тому, що потрібно підібрати правильні граматичні конструкції, слова, щоб перекладений текст відтворювався зв'язно та адекватно. Утім, як показує практика, учням на будь-якому етапі навчання складно виконувати такі завдання.

На сьогодні наявні різні методики для навчання та контролю навичок учнів, варто лише грамотно їх застосовувати і допомагати тим дітям, які потребують цього та яким цікаво вивчати іноземні мови. Метод перекладу є одним із ефективних методів, що сприяє реалізації іншомовних знань і умінь учнів.

Я, Швед Євген Валерійович, своїм підписом засвідчую, що моя бакалаврська робота «Переклад як реалізація знань, умінь і навичок з іноземної мови у школі» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувався принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Підпис _____

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева И.С. Профессиональный тренинг переводчика. – СПб. : Союз, 2001. – 288с.
2. Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык. – М. : Флинта : Наука, 2002. – 384с.
3. Бабич Н. Основи теорії і практики перекладу. – Чернівці : Рута, 2003. – 103с.
4. Василик Л.Є. Номінативний та метафоричний концепти в публіцистичному тексті / Л. Є. Василик // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Сер. Філологія. – 2007. – № 766. – Вип. 51. – С. 249 – 252.
5. Виноградов В.С. Введение в переводоведение: общие и лексические вопросы. – М : ИОСО РАО, 2001. – 223 с.
6. Вінарева О.В. Структурний, семантичний і прагматичний аспекти англомовних торгових назв (на матеріалі веб-сайтів мережі Інтернет): дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 / О. В. Вінарева. – К., 2005. – 327 с.
7. Дудик П.С. Стилїстика української мови. – К. : Академія, 2005. – 367с.
8. Калько В. Концептуальна метафора війни в сучасному українському політичному дискурсі / В. Калько // Українська журналістика : умови формування та перспективи розвитку : [зб. наук. пр.] – Черкаси, 2007. – С. 170 – 173.
9. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 576с.
10. Кіс Т.Є. Еволюція художньої метафори. Лінгвокультурний аспект : Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / Ін-т мовознавства ім. О. Потебні НАН України. – К., 2001. – 19 с.
11. Комиссаров В.Н. Теория перевода : Лингвистические аспекты. – М.: Высшая школа, 1990. – 253с.

12. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. – К.:Юніверс, 2003. – 280с.
13. Корунець І.В. Вступ до перекладознавства. – К: Нова книга, 2008. – 512с.
14. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 448 с.
15. Кулбаева С.С. Перевод и двуязычие. Молодой ученый. – 2014. – № 4 (63). – С. 1213 – 1215.
16. Липатова В.В., Литвинов А.В. Понятия эквивалентности и адекватности в преподавании перевода в высшей школе на современном этапе. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatiya-ekvivalentnosti-i-adekvatnosti-v-prepodavanii-perevoda-v-vysshey-shkole-na-sovremennom-etape> (дата звернення: 12.05. 2020).
17. Олікова М.О. Теорія і практика перекладу. – Луцьк : Вежа – 2000. – 168с.
18. Павленко Н.О. Збереження поетичного потенціалу метафор при перекладних трансформаціях Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2004. – № 17. – С. 200 – 202.
19. Переклад. URL : <https://uk.wikipedia.org> (дата звернення: 01.06.2020).
20. Русанівський В.М., Тараненко О.О., Зяблюк М.П. та ін. Редкол. / Українська мова: Енциклопедія / 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. – 824 с.
21. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля – К., 2006. – 716 с.
22. Симонян Л.Г. Особенности билингвального языкового образования. – 2018. URL: <http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/10276/2/02Simonyan.pdf> (дата звернення: 01.06. 2020).
23. Худолій А.О. Динаміка функціональних змін у мові американської публіцистики кінця ХХ - початку ХХІ століття: Автореф. дис. ...

канд. філол. наук : 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. – К., 2004. – 20 с.

24. Kurilkina V.N. The influence of the native language proficiency on the development of cognitive process and creative abilities in monolingual and bilingual children, 2017 URL : <https://doi.org/10.24158/spp.2017.11.19> (дата звернення: 10.06. 2020).

25. Novitskaya I.V., Mongush A.O. The equivalence of translation as a research problem. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ekvivalentnost-perevoda-kak-issledovatelskaya-problema> (дата звернення: 17.05. 2020).